

A. Hlinka a Slovensko po šesťdesiatich rokoch

(1998)

Šesť desaťročí uplynulo od smrti Andreja Hlinku a boli to desaťročia plné dramatických udalostí v moderných slovenských dejinách. Andrej Hlinka za svojho života usmerňoval slovenské dejiny a jeho posmrtné osudy akoby kopírovali zákruty slovenských dejín, či naopak. Jeho telo po smrti viackrát prenášali a miesto jeho terajšieho odpočinku nepoznáme. Andrej Hlinka bol za svojho života tak úzko spätý so slovenskými dejinami, že zápas o jeho posmrtný odkaz je zápasom o odkaz moderných slovenských dejín. Preto musíme tento zápas vybojovať, pretože vzdať sa zápasu o A. Hlinku by sa rovnalo vzdania sa zmysluplného odkazu slovenských dejín v modernej dobe.

Rozporuplný prístup k Hlinkovmu odkazu prehlbuje ideové a politické rozpory Slovenska. Prekonanie ideových a politických rozporov dnešného Slovenska by akiste znamenalo zladenie pohľadu na A. Hlinku a opačne. Zladenie pohľadu na A. Hlinku – raz kladného, inokedy záporného – sa v minulosti dosahovalo mocensky, ale s pramalým úspechom. Praktická skúsenosť radí, aby sme zladovanie nezačínali ideovou interpretáciou života a diela A. Hlinku, ale aby sme sa pridžali faktov.

Fakty sú také, že A. Hlinka veľmi silným a účinným spôsobom nastolil národnú otázku Slovenska najskôr v Uhorsku a potom v Československu a toto nastolenie bolo veľmi potrebné. Môžu to poprieť kritici A. Hlinku? Za Andreja Hlinku položilo život 15 Čer-

novčanov, ich obeť upriamila pozornosť Európy na Slovensko a niet podobného hrdinstva v uhorskom období slovenských dejín. Môžu toto poprieť kritici A. Hlinku? V sociálnej oblasti Andrej Hlinka zakladaním spolkov a družstiev vytrhával ľudí z najväčšej hmotnej biedy. Môžu toto poprieť kritici A. Hlinku? Po prvej svetovej vojne nastupoval aj na Slovensku komunizmus. A. Hlinka vyhlásil, že premení červené Slovensko na Slovensko biele a vybuďoval veľmi účinnú hrádzu komunizmu na Slovensku. Táto hrádza pretrvala až do roku 1946 a prispela k volebnej porážke komunistov. A. Hlinka veľmi účinne vytlačal zo Slovenska komunistický systém, ktorý zanechal za sebou v ľudských dejinách najväčší počet ľudských obetí. Môžu toto poprieť kritici A. Hlinku? Mimochodom, po odhaleniach zločinov komunizmu by nemali kritizovať A. Hlinku tí, ktorí niekedy vo svojom živote podporovali komunizmus.

Pridržiavanie sa faktov vyžaduje zaznamenať aj fakt, že meno Andreja Hlinku zneužili po jeho smrti ľudia, porušujúci v masovom meradle ľudské práva. Bolo to po smrti A. Hlinku, a teda bez jeho zavinenia, ale samotný tento fakt vyžaduje zvýšenú ostražitosť voči prípadnému opätovnému zneužitiu A. Hlinku pri novom porušovaní ľudských práv. Tak ako by nemali kritizovať A. Hlinku tí, ktorí v minulosti podporovali komunizmus, rovnako by si nemali prisvojovať A. Hlinku tí, ktorí v súčasnosti ohrozujú ľudské práva. Závažnosť zneužitia mena A. Hlinku v minulosti vyžaduje viac ako len ostražitosť. Vyžaduje, aby sme si my, ktorí sa hlásime k odkazu A. Hlinku, v pokoji a s porozumením vypočuli argumenty jeho kritikov. Vyžaduje, aby sme vyhlásili, že vopred uznáme platnosť kritických argumentov voči A. Hlinkovi, ktoré budú zodpovedať kritériám historickej vedy a štandardným požiadavkám morálky. Ako príklad a inšpirácia nám môže slúžiť katolícka cirkev, ktorej verným kňazom bol A. Hlinka po celý život. Cirkev nevstupuje do III. milénia svojich dejín s triumfalizmom, hoci by aj mohla, ale s ospravedlnením sa za chyby z minulosti. Zladenie pohľadu na A. Hlinku sa nemôže udiť triumfalisticky, ale iba vecnou diskusiou o kritických

pripomienkach k Hlinkovmu životu a dielu. Zladenie pohľadu na A. Hlinku sa môže udiť iba pokojom, možno dokonca až s pokorou. Musí zahŕňať v sebe odhodlanie k ospravedlneniu sa dnešných prívržencov A. Hlinku, ak sa niektoré kritické pripomienky k jeho životu a dielu nebudú dať vyvrátiť podľa kritérií historickej vedy a štandardnej morálky. Malo by zahŕňať vôľu kritikov A. Hlinku prijať fakty, ktoré svedčia o pozitívnych činoch A. Hlinku na pozdvihnutie obyvateľov Slovenska.

Takto obnovený odkaz A. Hlinku môže zjednocovať Slovensko. K takému odkazu Andreja Hlinku sa hlásime.

Uverejnené v denníku SME, 15. augusta 1998